

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО ПЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ШАРАНА.

(Наставак.)

Савка. Е, та добар је он, поштен човек, само, знаш, што на женске мрзи. Једнако говори, да луђих створања на свету нема, него што су жене. Па и мене тако преко гледи! Све ми је страх кад морам на бунар по воду доћи. — У зао час, да нас овде заједно види, било би и мени и теби! — Идем ја Станко, јер нисам рада да ми што ружно регне. Збогом! (Хоће да иде.)

Станко. Та чекај, Савчице, не ће он доћи. — Чекај, Савчице, да ти се бар пофалим, како сам добро испите положио. Сад би могао бити учитељ у сред Новог Сада. — Савка, је ли Савчице, — а би ли ти волела бити учитељка?

Савка. Збогом! (Оде брзо кроз деру у своју башту.)

Станко. Та ваљда смем и ја твоју башту видети, — то ми ваљда не ћеш забранити. (Оде за њом.)

ПРИЗОР II.

Панта. (Улази с ашовом у руци.)

Панта. Кажем ја, не сади овде лукац, овде је лане кромпир био, не ће ваљати — ајак, не слуша жена, па ето шта је изнигло; — та није ни лук већ арпаџик. Не ћу ни семена извадити! Та не ћу ти слушати жене, да јој је звезда Даница на челу! Право је казао стари грк Дуза: у жене је велика коса, ал' у глави ни а! — Та ја сам читао старе књиге, старе вилозове, па

ни један жени не верује. Што је год било покора, све је са жена, — ал' паметно што. то нити сам за коју чуо нити видео. — Човек ти је те, човек! Та само кад помислим: Ко је изумео димшић? — Човек! Ко пише књиге и календаре? — Човек! — Ко води војску? Ко прави сатове? Ко зида ћуприје, градове? Ко лије топове? — Све човек, па човек! — А жена, жалосна јој мајка, — ху, та само једну да видим, која је што измудрила ил' изумела, или се чему досетила, да чујем само паметне речи од које, да се чему довије, да што измудри, ајак — окрени је овамо, обрни је онамо, де пала ту и остала. Ето н. пр. ја — како ми је Бог разума дао, како сам силне календаре прочуио, — куд би ја могао дотерати, да не морам ваздан слушати женино ачење, и дедачење. Хоће нешто и она да зна — а кад тамо, а оно мућак! Ал' мој ће Станко у богословију, па таки у манастир. Ту нема кецеља и машиља, ту може човек шта урадити, може се баш и прославити; (Кона.) Дед' да ја ово мало докопам, док сам сам, — јер после — где, Бога ми, ево је!

ПРИЗОР III.

Ана и пређашњи.

(Носи котарицу у руци и води Станка за руку, — шапће му да остане, а она ступи напред.)

Ана. Панто, ти си данас вредан. (Спусти корпу, из које публика види од шарана реп.)

(Наставиће се.)

Д И С Т И Н Ц И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Он и она“, „Честитам“, „Мила.“) Та три комада приказивана су 10. фебруара. Први је нека врста шпањолске покондирене тикве у лику господских службеника, чијим се беспослицама, таштинама и будалаштинама сити насмејасмо, нарочито поред изврне игре Ружића и Ружићке. — Други комад стекао је овога пута опште задовољство, по што је сам писац променио неке ситнице у њему. С радошћу потврђујемо и то, да ова представа беше још боља по први пут, у свему, које неје само знак глумачке марљивости, него и најње њихове према домаћим производима. Аћим Санун (Рашић) је својом импровизацијом, да не сме остатак испевати, „јер је ту — суд,“ изазвао подуже бурно плескање. — Трећи је комад поновљен на захтевање с више страна. Ружићка га је одиграла познатом својом уметношћу, живахније по први пут, обрадовавши нас још к томе изненадним певањем. Б.

(„Нашла врећа закру“) зове се шаљива игра у два раздела коју је посрбио Л. Телечки и коју смо гледали у петак 11. о. м. Кад узмемо да оценимо ово позоришно дело по тоталном утиску, које оставља за собом, то можемо рећи да цела његова вредност лежи у томе, што весели слушаоце. Али то увесељење не долази од весела по себи замишљаја, ни од веселих ситуација, па ни од хумора у говору: тога свега нема у овоме делу; него од недостатка здрава разума у делујућим лицима, што чини те се гледалац смеје, али при том умиње с рамени. Из сваке појаве провирује нам по једна заблуда садањег друштва француског, а највећу од свију узео је писац да расправља с позорнице пред нама, а то је питање о миразу. Драматургу француском није могуће удати на позорници своју љубавницу, ако јој од куд год не нађе бар 20 хиљада франака годишњег дохотка. Не нађе ли, љубавница мора на позорници да умре и — драма се преруши у трагедију. Начело садањег века, да је разна снага и способност за рад прави капитал, који носи поуздан интерес, начело, којегатобож Французи хоћеју да су гласило — то исто начело, што је кроз миселетова уста „l'homme doit gagner pour deux“ прокретарило целу интеллигентну Јевропу, то начело као да није допрло до француске глумионице. Мираз, то је кадај, којим спаја челик-момка за девојку, али не мираз што ће наравно и чуварна средереда кућишта — жена — да скује од сухога злата, него онај други, што остаје иза каквог богатог стрица или ујака, и што припомаже, да се што боље проћерда и мужевљева тековина. — Есенција „вреће и закруе“ је мираз, — овај други наравно.

Без тога у делу нико и не мисли на женидбу и удадбу; ни љубавници, а то ли њихови родитељи. Истина девојка има мираза, има пуних двадесет хиљада форината, али то је мало за њеног адвоката љубавника, и ми му то верујемо, јер он у читавом делу не уме ни себе самог да заступа, те за то оставља цео процес његовим „слатким“ родитељима. Оцу његовом посласличару осладила се кућа доктора Киселића; он тражи у њојзи известан доходак своме сину младожењи, па да би га и нашао, стао је „на велике ноге.“ Он иде Киселићу на консултацију и плаћа за њу два дуката — суму од толико и толико негда продатих колачића. А доктор зна да нежан отац тражи више новац него девојку, па му труни очи великом и богатом праксом, са сјајним изгледима својим, са отменим познаштвима и с наливрејисаним слугама. Лаж за лаж. Посластичар му ни за длаку не уступа, јер и иза његових леђа стоји вешта режисерка целе комедије, као иза докторових, а то је гђа посласличарка. Жене воде мушки двобој за златно руно; мужеви су секунданти, а љубавници гледе из прикрајка шта ће да се збуде — то је публика у позоришном делу. Додајмо још као шарену стафажу неколико најмљених слугу, који стоје као пасивна илустрација свију лагарија, што се нама на очиглед легу на позорници, и причекајмо уја Шриватру да дође на крају и да будаласте лажове демаскира с уверавањем, да отац девојчин не може више дати својој ћерци од двадесет хиљада, али да ће он (т. ј. Шриватра) загладити његово разметање са истом свотом, и ми смо приспели до кулминацје драматског рада, а писац до краја. Ми се смејемо, смејемо се слатко, али кад се запитамо, шта смо чули и видели, тада, дабогме, долази најемешније: ми се смејемо, што смо се смејали.

Намера је пишчева била, да исмева родитеље, који замазују свету очи великим миразом у жељи, да тиме себе саме акредитују. С тога би могли оправдати труд преводночев, јер знамо с њиме заједно, да тога бива и у нас. Али то не можемо да појмимо, за што је он и посрбио овог понемченог Француза. У докторову карактеру нема ни једне, ама баш ни једне српске цртице; и сам начин разметања с кћериним миразом није српски. Као лекара већ не можемо ни како да га разумемо ми Срби, јер за таквог шарлатана (не шерета) ми ниги имамо потребе ни — дара. А као човек, као муж, он већ није „отљуд“ Србин, па ма се он ваздан продавао за Србина. Таквих јалових мекушаца нема у нас. Тако исто стоји и са Сомчићем. Не можемо никако да га примимо за алвацију — а по-

сластичара у нас нема. А жене? Ну, с њима би се већ пре могли помирити; оне се код свију народа радо — шире. О љубавницима не можемо ништа рећи, што се они у делу и не истичу. Остаје нам дакле Пириватра, стереотипна фигура, проста, али разборита човека радника, који је свуда једнак, за то, што му рад не допушта да се бави с беспослицама; и две служавке, непомућена чеда са села немачког или мађарског — све једно. Њихов је рад свуда један исти: да иду на пијацу на рачун го-спође, и на игралиште на рачун љубавника. На што дакле од ових добрих космополита правити на силу Бога Србе. Мислимо, да би их боље разумели, да су остали у преводу оно што су у оригиналу, али овако не можемо да их разумемо.

Да речемо коју о игри. Брани је био у забуну, како ће да изрази тога жалосног доктора, који је пао под команду своје жене. Али мора му се признати, да се умешно извучио из забуне. Баш за то што га је добро представљао могамо опазити да је тај Киселић прави Sauerampfer. — Зорић нам беше одвећ мекана алва, а одвећ тврда пшкота. Он је највише морао осетити тешкоћу своје улоге, почем је њега преводилац одмакнуо далеко од доктора, деградујући га до алвације. Говор и гести морају се саглашавати са сталежом: Зорић је био више „Zuckerbäcker“ него алвација. Маринковићка и Поповићева добро су представиле своје улоге. Добра је мисао Ј. Поповићева била, да дође на ручак у балској одећи; — тиме је најбоље обележила своју алвацијску поблесу. Пешћ се у улози Пириватре слободно и правилно покретао на позорници. Усталачка студија даће му лепо место међу нашим глумцима. Али нека не заборави други пут да пристојност ниште, да скинемо шешир кад улазимо у туђу кућу, па ма да је кућа наших рођака а ми у њојзи — Пириватре. — Недељковић и Ј. Хаџићева нису од тешких лагарија њихових родитеља ни дошпели, да покажу свој љубавнички дар, у који ми ни најмање не сумњамо. — Рашић, француски зачинак у немачком комаду, протрчао је преко позорнице као кувар на наше и публично задовољство. К. Савићева и Ј. Маринковићева дрбо су копирале карактерне улоге Ержу и Илону, у којима је преводилац показао више дара него писац.

На послетку ваља нам приметити, да је овај комад превео у Београду г. Д. Локсић и назвао га: „С поља гладаца а из нутра јада.“ (Оригинал: „Sand in die Augen“). Кад би Нови Сад лежао у белој Русији, не би нас изненадило што два добра позоришна радника троше на једно дело своје и тако скупо време, али овако Но ми не смемо да улазимо у компетенцију „Жике“.

Ј.

КЊИЖЕВНОСТ.

* (Нове књиге.) Изашла је књига **Факсимиле од рукописа знаменитих Срба**, скупио, на свет издао и историјски протумачио Ђорђе Рајковић, свеска I. у Бечу 1871, на 4-ни стр. IV. и 10, са 16 таблица. Цена 1. фор. — У овој су свесци заступљени: Вук Стеф. Караџић, Петар Петровић Његош, Бранко Радичевић, Захарија Орфелин, Јован Рајић, Јован Белградска, Атанасије Стојковић, Стефан Стратимировић, Лукијан Мушички, Димитрије Давидовић, Јован Хаџић-Светић, Платон Атанацковић, Павло Стаматовић и Стеван П. Књићанин. Ови на камен снимљени рукописи знаменитих Срба владалаца, начелника црквених, књижевника, јунака и т. д. двојако су знатни за свакога изображеног Србина и другог Словенина: по садржају свом и тумачењу, јер несуде сада нигде штампани, — и по рукописним пртима, из којих неки хоће да суде о карактеру човечијем. Гдекоје ће нам се писмо допасти чудноватошћу садржаја свог. Занимљиву ову књигу препоручујемо својим читаоцима. Она је штампана у мало комада, а до распродаје нестане стајаће, хоће ли изаћи и друга свеска, у којој ће бити писма: кнеза Михаила Обреновића Вуку, генерала Саве Продановића, Димитрија Исаиловића, Симе Милутиновића, Радивоја Стратимировића, Станка Врза, Игњата А. Брлића, Д. Давидовића, Д. Фрушића, патријарха Василија Бркића, Стевана Новковића, Севастијана Илића, митрополита Петра Јовановића, Павла Кећелца, Павла Соларића, митрополита Јована Ђорђевића, Јована Мушкатиновића, владике Данила Јакшића, Јована Стејића, Павла Берића, сведоџба митроп. Мојсија Петровића. — Како су овака издања веома скупа, то ни ова збирка не би угледала света, да не беше припомоћи Матице српске, које писац у предговору к овој свесци захвално признаје.

У Пешти је изашла прва књига **Дечијег света** или венца песама за малу децу, од Стевана В. Поповића. Цена 20 новч.

Изашла је прва месечна свеска **Ženske biblioteke**, коју издаје М. Фанковићка у Загребу. Месечна цена 30 нов.

Изашла је **Практична геометрија** за средње школе, од проф. Ј. Шпанића, у Београду 1872. Цена 10 гр.

У Осеку изашла је књига: **Zatočnica žena**, од учитељке Фрањице Пакшецове, превод с немачкога. — Тежња је овој књизи да протумачи еманципацију жена, и да заступна њихове интересе. Стоји 1 ф.

У Загребу су изишле **Narodne pjesme ugarskih Hrvata**, које је скупио академик Ф. Курелац. Цена (20 табака) 1 фор. 20 новч.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА

ПРЕДСТАВА 26.

БРОЈ 17.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 15 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

М М В Б Н С В Р А.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 2 РАЗДЕЛА ОД Е. ХОЛТАЈА, ПРЕВЕО С. Д. Е.

О С О Б Е:

Спајија	Лесковић.
Карло Валдау, његов ловац, доцније поштар	Недељковић.
Борн, закупник	Пешић.
Марта, његова жена	Ј. Поповићева.
Ана, њихова ећи	К. Поповићева.
Јован, слуга, доцније Ђорђе Капман	Ружић.
Јелка, собарица	Л. Хаџићева.
Јован, црнац	Лукић.
Наредник	Хаџић.
Први војник	Рашић.
Други „	Станчић.

Војници. Сељаци.

8бива се у Немачкој око половине прошлога века; друга радња збива се на 15 година пос

Г. К. ПОПОВИЋЕВА У УЛОЗИ АНИНОЈ КАО ГОСТ.

У среду 16 фебруара први пут: „МАРИЈАНА“. Драма у 5 чинова, превео Манојло Хрваћанин-Србендић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.